

Θοδωρής Κουτσογιάννης

Η εικόνα της Ελλάδας της Επανάστασης μέσα από τον Γαλλικό Φιλελληνισμό

Κυρίες και Κύριοι,

Χωρίς καμιά αμφιβολία, η γαλλική εκδοχή του Φιλελληνισμού υπήρξε η πλέον αποδοτική, ποσοτικά και ποιοτικά, και σε βάθος χρόνου.

Ιδίως στο πεδίο των εικαστικών τεχνών και ευρύτερα του οπτικού πολιτισμού της Δύσης, τα εικονογραφικά παράγωγα της γαλλικής τέχνης για την Ελληνική Επανάσταση και ευρύτερα την Ελληνική Παλιγγενεσία, καθόρισαν την εικόνα – με και χωρίς εισαγωγικά – για την Ελλάδα αυτής της περιόδου.

Slide

Αμέσως μετά την Έξοδο του Μεσολογγίου οργανώθηκε μια μεγάλη έκθεση με χαρακτήρα εράνου υπέρ της Ελληνικής Επανάστασης στο Παρίσι, στην αίθουσα τέχνης Lebrun. Διήρκεσε από τις 17 Μαΐου μέχρι τις 19 Νοεμβρίου του 1826 και εκτέθηκαν περισσότεροι από 200 πίνακες – ο κατάλογος τυπώθηκε, ανανεωμένος, τρεις φορές– φιλοτεχνημένοι από ζωγράφους πρώτου μεγέθους, μεταξύ άλλων τους E. Delacroix, J.A.D. Ingres, H. Vernet, G. Gros, A. Scheffer, καθώς και τον πρόσφατα τότε (29 Δεκ. 1825) αποθανόντα J.L. David. Την επισκέφθηκαν σχεδόν είκοσι εννέα χιλιάδες θεατές και απέφερε κάτι περισσότερο από τριάντα έξι χιλιάδες γαλλικά φράγκα, τα τρία τέταρτα των οποίων διατέθηκαν για την απελευθέρωση των γυναικόπαιδων του Μεσολογγίου. Από άποψη καλλιτεχνική, η φιλελληνική έκθεση του 1826 σημείωσε τεράστια επιτυχία, σε βαθμό που κέρδισε το ενδιαφέρον του κοινού από το επίσημο παρισινό Salon της ίδιας χρονιάς, με αποτέλεσμα να χαρακτηριστεί ως «Salon των Ελλήνων».

Στην φιλελληνική έκθεση του 1826 οι ζωγραφικοί πίνακες που είχαν θεματολογία εμπνευσμένη από την Ελληνική Επανάσταση ήταν μόλις έντεκα Ένας πάντως από αυτούς, που έμελλε να κυριαρχήσει στην έκθεση αλλά και να κατοχυρωθεί διαχρονικά στα μεγάλα έργα της ευρωπαϊκής τέχνης, όχι μόνον της φιλελληνικής εικονογραφίας αλλά ευρύτερα του Ρομαντισμού, ήταν το έργο του Eugene Delacroix με την Ελλάδα στα ερείπια του Μεσολογγίου. Η αλληγορική μορφή της Ελλάδας, που ορθώνεται ηρωική ανάμεσα στα ερείπια του μαρτυρικού Μεσολογγίου και αναμετρά τη θυσία των υπερασπιστών του, μνημειώνει εμβληματικά ολόκληρη την Ελληνική Επανάσταση, καθώς

συμπυκνώνει εκφραστικά τόσο τη σκληρή πραγματικότητά της όσο και το υψηλό ιδανικό της, της ελευθερίας, με κάθε κόστος.

Slide

Η αλληγορική εικόνα της Ελλάδας έχει παγιωθεί αρκετό καιρό πριν το ξέσπασμα της Επανάστασης, Slide στο εξώφυλλο της μνημειακής έκδοσης του κόμη Choiseul-Gouffier, *Voyage pittoresque de la Grece* (Γραφικό ταξίδι στην Ελλάδα), στα 1782. Σε αυτό το έργο-σταθμό της πρώιμης φάσης του Φιλελληνισμού, παρουσιάζεται μία αλληγορία της σκλαβωμένης Ελλάδας, αλυσοδεμένης, εν μέσω μνημείων προς τιμήν των μεγάλων ανδρών της Αρχαιότητας, που σχετίζονται με την ελευθερία και την προάσπισή της, όπως ο Λυκούργος, ο Μιλτιάδης, ο Θεμιστοκλής, ο Λεωνίδας. Σε μια στήλη, δίπλα από την προσωποποίηση της Ελλάδας, είναι χαραγμένο το επιτάφιο επίγραμμα του Σιμωνίδη για τους πεσόντες των Θερμοπυλών, ενώ στον βράχο του φόντου μια επιγραφή στα λατινικά (EXORIARE ALIQUIS) καλεί να «εξεγερθεί κάποιος». Ο τρόπος παρουσίασης εδώ της Ελλάδας οπτικοποιεί ακριβώς τον τρόπο αντίληψης των δυτικοευρωπαίων, με κλασική παιδεία, για τον ελληνικό λαό. Η σύγκριση ανάμεσα στους αρχαίους και τους σύγχρονους Έλληνες αποτελούσε κοινό τόπο της σχετικής γραμματείας, που ήθελε να αναγνωρίσει την ιστορική συνέχεια του ελληνικού έθνους από την Αρχαιότητα στη σύγχρονή τους πραγματικότητα. Επομένως η εμβληματική αυτή απεικόνιση της Ελλάδας – υπόδουλης μεν, αλλά κληρονόμου ενός ένδοξου παρελθόντος, του οποίου τη συνδρομή επικαλείται για να αποτινάξει τις αλυσίδες– συνιστά μια πρώιμη εικαστική δήλωση Φιλελληνισμού.

Slide

Λίγα χρόνια αργότερα, στα τέλη του 18^{ου} αιώνα, ο Ρήγας Φεραίος παρουσιάζει την αλληγορία της Ελλάδας, στην μνημειακή Χάρτα του, ως ένθρονη γυναικεία μορφή, που κρατά σύμβολα των γραμμάτων (γραφήδα), των τεχνών (πίνακα των αρχιτεκτονικών ρυθμών) και του εμπορίου (κηρύκειο), ενώ στα πόδια της εμφανίζονται σύμβολα των επιστημών και η Οδύσσεια του Ομήρου. Αυτή η προσωποποίηση της Ελλάδας από τον Ρήγα βασίζεται σε γαλλικό πρότυπο, συγκεκριμένα στην αντίστοιχη παρουσίαση της Ελλάδας στο cartouche του χάρτη του Guillaume Delisle, από όπου εμφανώς αντλεί ο Ρήγας, όχι μόνο για το cartouche, αλλά γενικότερα για τη Χάρτα του.

Slide

Στα 1797-98 επισκέπτεται την Ήπειρο και τη Μάνη ο αξιωματικός του ιππικού Dimo Stephanopoli, μαζί με τον ανιψιό του Nicolo. Κορσικανοί με μανιάτικη

καταγωγή, συγκέντρωναν πληροφορίες για λογαριασμό του Ναπολέοντα Βοναπάρτη αναφορικά με τις επαναστατικές διαθέσεις των Ελλήνων. Σύμφωνα με το κείμενο του οδοιπορικού τους, στο Γύθειο βρήκαν σε ερειπίονα που ταύτισαν με ναό ένα ανάγλυφο (εδώ αριστερά) της Νίκης. Η μορφή αναγνωρίστηκε ως προσωποποίηση της Ελευθερίας και της Λακεδαίμονος, με δόρυ και κώδικα στεφανωμένο με δάφνινο στεφάνι, φέροντα την επιγραφή: νίκη ή θάνατος.

Slide

Δύο δεκαετίες αργότερα η Ελλάδα θα εξεγερθεί και θα σπάσει τις αλυσίδες της, όπως χαρακτηριστικά απεικονίζεται στην ανεστημένη Ελλάδα δεξιά, με τη βοήθεια και του προγονικού μεγαλείου της.

Slide

Όταν ξέσπασε η Ελληνική Επανάσταση, τα δραματικά γεγονότα της πρόσφεραν θέματα για εικονοποίηση που ανταποκρίνονταν στα αισθητικά desiderata του Ρομαντισμού, με την έντονη συγκίνηση.

Slide

Ο Eugene Delacroix το 1824 αποδίδει το πρώτο μεγάλο ελληνικό έργο του, για τη Σφαγή και τις αγριότητες στη Χίο, που συγκλόνισαν τη διεθνή κοινή γνώμη.

Slide

Παρομοίως και η καταστροφή των Ψαρών, προσφέρεται για την απεικόνιση της μαρτυρικής Ελλάδας, σκλαβωμένης, αλλά και αγέρωχης, έστω μέσα στην εξαθλίωσή της.

Slide

Περισσότερο από όλα τα επεισόδια του ελληνικού Αγώνα, η πολιορκία και η Έξοδος του Μεσολογγίου ώθησε το φιλελληνικό κίνημα στο απόγειό του, και στις εικαστικές τέχνες. Πέραν της Ελλάδας στα ερείπια του Μεσολογγίου από τον Delacroix που είδαμε ήδη, μια πλειάδα έργων οπτικοποίησαν για το δυτικοευρωπαϊκό κοινό τους ελεύθερους πολιορκημένους. Η γαλλική τέχνη πρωτοστάτησε.

Για παράδειγμα, στο προκείμενο επεισόδιο από την Έξοδο μια αφηρωισμένη γυναίκα ετοιμάζεται να αυτοκτονήσει, αφού έχει χάσει τον σύζυγό της και το παιδί της. Στο βάθος, οι αρχαίοι κίονες είναι απαραίτητοι για να γίνει η σύνδεση της σκηνής με την Ελλάδα.

Slide

Αλλά και οι νίκες εμπνέουν τη γαλλική φιλελληνική τέχνη, ιδίως η συμμαχική νίκη (Αγγλίας, Γαλλίας, Ρωσίας) στη ναυμαχία του Ναυαρίνου το 1827.

Slide

Ο Louis Ambroise Garneray, ειδικευμένος θαλασσογράφος και ζωγράφος του μεγάλου ναυάρχου της Γαλλίας, μετέβη, κατόπιν επίσημης παραγγελίας, στο Ναυαρίνο προς αυτοψία μόλις 15 μέρες μετά τη ναυμαχία. Εκεί έκανε πολλά σχέδια (σπουδές), στη συνέχεια περιηγήθηκε στην Ελλάδα, ενώ δούλεψε ζωγραφικά το θέμα του και στο νησί της Μήλου. Για την πιστή και λεπτομερή απεικόνιση φρόντισε και έλαβε άμεση πληροφόρηση από τον Γάλλο ναύαρχο de Rigny, τον οποίο συνάντησε τον Ιούλιο του 1828 στη Σμύρνη. Τον πίνακα παρουσίασε επισήμως στο Παρίσι τον Οκτώβριο του 1828, στην πρώτη επέτειο της ναυμαχίας. Λόγω και της επιτυχίας του, ο Garneray φιλοτέχνησε πολλές εκδοχές και παραλλαγές της ζωγραφικής ναυμαχίας του Ναυαρίνου. Η παρουσίαση της ναυμαχίας από τον Garneray συνιστά ένα εικαστικό ντοκουμέντο του ιστορικού επεισοδίου, με τα συμμαχικά πλοία στο πρώτο επίπεδο να βάλλουν κατά της τουρκικής φρουράς στη νήσο Σφακτηρία, ενώ ακόμη και στο βάθος διακρίνονται όλες οι λεπτομέρειες και οι κινήσεις τακτικισμού του στόλου. Ο πίνακας του Garneray αναπαράχθηκε σε διάφορα χαρακτηριστικά, όπως του Jean-Pierre-Marie Jazet (κάτω).

Slide

Η ναυμαχία του Ναυαρίνου ενέπνευσε και παραστάσεις που εικονογράφησαν αντίστοιχα μουσικά και θεατρικά έργα, καθώς και το υπέροχο διακοσμητικό βάζο (δεξιά).

Slide

Η είδηση για το νικηφόρο Ναυαρίνο σκόρπισε χαρά σε ολόκληρη τη χριστιανική Δύση. Και τα χαρμόσινα νέα απεικονίσθηκαν με τη σειρά τους σε χαρακτηριστικά, που εν συνεχεία τυπώθηκαν και σε αντικείμενα καθημερινής χρήσης, όπως η κανάτα και το πιάτο (δεξιά).

Slide

Ο Φιλελληνισμός έχει εδραστεί στην αρχαιολατρία.

Η Δύση βλέπει την Ελλάδα του 19^{ου} αιώνα ως συνέχεια της αρχαίας, και συγκρίνει τους Νεοέλληνες με τους ένδοξους προγόνους τους.

Slide

Υπό αυτό το πρίσμα θα δει τον αγώνα τους για ελευθερία ως αναβίωση της αντίστασης των αρχαίων Ελλήνων στον ασιατικό δεσποτισμό, κατά τους Μηδικούς πολέμους.

Γι' αυτό και καλεί, για παράδειγμα, τον καθήμενο Σουλιώτη με τα ανατολίτικα ρούχα, να «θυμηθεί τον Μαραθώνα» και να εξεγερθεί, όπως τον προτρέπει η φασματική μορφή του Μιλτιάδη εμπρός του.

Slide

Ο Jacques-Louis David είχε παρουσιάσει το 1814 τον εμβληματικό πίνακά του με θέμα τον Λεωνίδα στις Θερμοπύλες. Το αντιπροσωπευτικό αυτό έργο του Νεοκλασικισμού από τον κορυφαίο δημιουργό του, προβάλλει τον αρχαίο ήρωα ως πρότυπο αρετής (*exemplum virtutis*) και κατοχυρώνει οπτικά την άνιση και απέλπιδα μάχη του στο στενό των Θερμοπυλών ως σύμβολο ελευθερίας διαχρονικά. Η φιλελληνική τέχνη θα δει την Ελληνική Επανάσταση, ακόμη και τις ήττες της, ως νέες Θερμοπύλες και αδιαμφισβήτητη ηθική νίκη.

Slide

Γι' αυτό και στα 1826 ο Jean-Nicolas Laugier κυκλοφορεί σε χαρακτηριστικό τον εμβληματικό πίνακα του David, με την επιγραφή του θέματος στα ελληνικά, ο Λεωνίδας εν Θερμοπύλαις, ενώ τα έσοδα από την πώληση των αντιτύπων διατίθενται για τις ανάγκες του Αγώνα.

Το χαρακτηριστικό αυτό βρίσκεται και στο βάθος της αίθουσας όπου διενεργείται έρνας υπέρ των Ελλήνων (κάτω δεξιά) από το φιλελληνικό κοιτάτο του Παρισιού.

Slide

Η δε μορφή του Λεωνίδα, του ήρωα κατεξοχήν κυκλοφόρησε την επόμενη χρονιά και σε διακοσμητικό επιτραπέζιο ρολόι.

Slide

Ως Λεωνίδας παραβάλλεται στη φιλελληνική γραμματεία και τέχνη ο Μάρκος Μπότσαρης, ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης και ο Παπαφλέσσας, που έπεσε πολεμώντας με αυταπάρνηση στο Μανιάκι. Στο χαρακτηριστικό που παρουσιάζει την μάχη στο Μανιάκι, τυπωμένο από το τυπογραφείο του Lemercier, ο Παπαφλέσσας αναφέρεται ως νέος Λεωνίδας.

Slide

Αλλά επιπλέον της Αρχαιότητας, και ο Χριστιανισμός θα συνεισφέρει στην φιλελληνική εικονογραφία.

Το έργο του Βύρωνα Ο Γκιαούρ (*The Giaour, a Fragment of a Turkish Tale*), που εκδόθηκε το 1831, είναι ένα αποσπασματικό ποιητικό έργο του, με αφηγηματικό χαρακτήρα. Ο Βύρων εμπνεύστηκε τη σύνθεση ενώ περιόδευε στην Ελλάδα, στα 1810-11, μαζί με τον φίλο του John Cam Hobhouse, οπότε πληροφορήθηκε για το οθωμανικό βάρβαρο έθιμο οι άπιστες γυναίκες να πετιούνται στη θάλασσα για να βρουν τον πνιγμό.

Ο ποιητής πλέκει τη διήγησή του με τη μορφή της Λεϊλά, μέλος του χαρεμιού που ανήκει στον δεσποτικό Οθωμανό Χασάν. Ο Χασάν θανατώνει τη Λεϊλά,

επειδή αγαπά τον Γκιαούρ, έναν χριστιανό, έναν δηλαδή άπιστο για τους Μουσουλμάνους. Ο Γκιαούρ όμως της ιστορίας παίρνει εκδίκηση, σκοτώνοντας τον τυραννικό Χασάν. Το ποιητικό έργο, απότοκο του Οριενταλισμού –της θέασης της Ανατολής εκ μέρους των Δυτικών ως γραφικού τόπου και εξωτικού κόσμου– γνώρισε αμέσως μεγάλη επιτυχία, επανεκδόσεις και μεταφράσεις, συνεπαίρνοντας τη λαϊκή φαντασία με τα στοιχεία ερωτισμού, αλλά και με την αντίθεση χριστιανικής και μουσουλμανικής παράδοσης.

Slide

Η εικονογράφηση αυτής της ιστορίας απασχόλησε εκτενώς την τέχνη και μάλιστα κορυφαίους δημιουργούς, όπως εδώ και πάλι τον Ντελακρουά, που αποδίδει, ξανά και ξανά, τη μονομαχία Γκιαούρ και Χασάν.

Ο Γκιαούρ θα απεικονιστεί ως εμβληματική μορφή του Χριστιανισμού και της Δύσης, σύμβολο του αγώνα ενάντια στο Ισλάμ και την Ανατολή, που κατά τη δεκαετία του 1820 θα ενσαρκώσει ακριβώς η Ελληνική Επανάσταση. Επομένως, αν και άσχετο επί της ουσίας με την επανάσταση, το επεισόδιο του βυρωνικού Γκιαούρ θα αναδειχθεί, μέσα από ποικίλες εικαστικές παρουσιάσεις του, σε αλληγορική παρουσίαση του ελληνικού αγώνα.

Slide

Η συνήθης απεικόνιση θέλει τον ιπποδαμαστή Γκιαούρ (αριστερά) να έχει σκοτώσει ήδη τον Χασάν (κάτω) και να ζητά από τον υπηρέτη του (δεξιά) να του πάρει το κεφάλι.

Slide

Το μοτίβο αυτό της Ήττας ή, αντίστροφα, του νικητή Γκιαούρ, παρουσιάζεται, σε πιστές αναπαραγωγές ή σε πιο ελεύθερες παραλλαγές, σε μια σειρά παράγωγα των εφαρμοσμένων και διακοσμητικών τεχνών, όπως εδώ σε υφαντό και σε παραπέτασμα τζακιού.

Slide

Η φιλελληνική εικονοποιία δεν μπορούσε να μην συμπεριλάβει εμβληματικές μορφές ηρώων, επωνύμων και ανωνύμων.

Slide

Ο Νικολάκης Μητρόπουλος, που υψώνει το επαναστατικό λάβαρο με το ΕΝ ΤΟΥΤΩ ΝΙΚΑ στα Σάλωνα (Αμφισσα) το Πάσχα του 1821, συνιστά πρότυπο ηρωικής μορφής, αποδοσμένος από τον Louis Dupre.

Αν ωστόσο ένας ήρωας έχει απεικονισθεί πολλαπλώς από την φιλελληνική τέχνη, αυτός είναι ο Μάρκος Μπότσαρης.

Slide

Ο Σουλιώτης καπετάνιος πολέμησε, μαζί με 240 άντρες του, στο Κεφαλόβρυσο Ευρυτανίας, κοντά στο Καρπενήσι, απέναντι σε 8.000 Τούρκους. Εκεί, τη νύχτα της 8ης προς την 9η Αυγούστου 1823 τραυματίστηκε θανάσιμα στο κεφάλι και μεταφέρθηκε στο Μεσολόγγι, όπου κατέληξε και τάφηκε μέσα σε γενικό πένθος. Ο θάνατος του Μάρκου Μπότσαρη ενέπνευσε, σε βάθος χρόνου, δεκάδες ζωγραφικές και χαρακτηριστικές απεικονίσεις, που προσπαθούν να μεταδώσουν στον θεατή τη δραματική σκηνή του θανάσιμου τραυματισμού, όπως εδώ από τον κουρφαίο Γάλο ζωγράφο Jean-Charles Langlois.

Slide

Αλλά και η Ελληνίδα ηρωίδα, τιμάται αναλόγως. Μπροστά στα δωρικά Προπύλαια προβάλλει μία ένοπλη Ελληνίδα, αποφασισμένη να υπερασπιστεί την Ακρόπολη. Κατά πάσα πιθανότητα, απεικονίζεται η Ασήμω Λιδωρίκη, σύζυγος του Ιωάννη Γκούρα, φρούραρχου της Ακρόπολης. Όταν αυτός σκοτώθηκε (1^η Οκτωβρίου 1826), η Ασήμω συνέχισε γενναία την υπεράσπισή της, γι' αυτό και επονομάστηκε «Κυρά του Κάστρου της Ακρόπολης». Βρήκε όμως τραγικό θάνατο (12 Ιανουαρίου 1827) στο Ερέχθειο, όπου είχε την κατοικία της, καθώς καταπλακώθηκε από τα συντρίμια της οροφής μετά από βομβαρδισμό. Το συγκινητικό επεισόδιο ενέπνευσε τον πίνακα στον ζωγράφο ιστορικών σκηνών Nicolas-Louis-François Gosse, τιτλοφορούμενο επίσης και ως «Η ηρωίδα της Ακρόπολης» ή «Η Ελληνίδα ηρωίδα», ενώ έγινε ευρέως γνωστός, καθώς κυκλοφόρησε το 1829 σε μεγάλου μεγέθους ακουατίνα από τον Jean-Pierre-Marie Jazet.

Slide

Σκηνές με ανώνυμους αγνωιστές, όπως το ελληνόπουλο που υπερασπίζεται τον πατέρα του, από τον χρωστήρα του Ary Shceffer, γνώρισαν επαναλήψεις, αντιγραφές, και αναπαραγωγές σε διάφορα καλλιτεχνήματα.

Slide

Αλλά και οι Φιλέλληνες ποζάρουν, και μάλιστα ντυμένοι αλά ελληνικά, με φέσια, φουστάνελες και άρματα, όπως ο Φαβιέρος αριστερά, στο ωραίο μετάλλιο του David d'Angers, ή ο νεαρός Φιλέλληνας δεξιά. Πίσω του βεβαίως ξεχωρίζει ο Παρθενώνας, εμβληματικό στοιχείο τόσο της παιδείας του προσωπογραφούμενου όσο και απαραίτητο για να δηλωθεί ο τόπος της Αθήνας.

Slide

Από το 1825 και εξής το φιλελληνικό κίνημα είχε καταστεί δημοφιλές και μαζικό. Η επίσημη τέχνη του και η ευρείας πρόσληψης εικονογραφία του, με

πολλαπλές αναπαραγωγές και χρήσεις, είχαν αναδείξει τις φολκλόρ φιγούρες των Ελλήνων, με τις παραδοσιακές, βαλκανικές και συνάμα ανατολίτικες, φορεσιές τους σε οικείες μορφές για τη Δύση. Γι' αυτό και αναπαράγονται όχι μόνον σε πίνακες ζωγραφικής και χαρακτικά, αλλά και σε εικαστικά τέχνηρα χρηστικού χαρακτήρα με έντονη διακοσμητικότητα και σχετικά προσιτά, από οικονομική άποψη, στο ευρύ κοινό.

Slide

Αυτός ο φιλελληνικός συρμός, σε βαθμό «ελληνομανίας», θα εισχωρήσει ακόμη και στην καθημερινή ζωή, με τη μορφή σερβίτσιων, καθώς εργοστάσια θα κυκλοφορήσουν στην αγορά, περί τα 1826-30, πιάτα διακοσμημένα με θέματα εμπνευσμένα από την Ελληνική Επανάσταση.

Το 1824-25, κατά παραγγελία, πιθανότατα, του εργοστασίου κεραμικών στο Choisy-le-Roi, ο ζωγράφος και χαράκτης Henri-Charles Loeillot σχεδιάζει και τυπώνει στον παρισινό οίκο Bone μία σειρά 16 λιθογραφιών, υπό τον γενικό τίτλο «Οι μάχες για την ελληνική ανεξαρτησία», που θα αναπαραχθούν σε πιάτα αλλά και σε άλλα διακοσμητικά τέχνηρα.

Slide

Περί τα 1826-30 δώδεκα από αυτές θα διακοσμήσουν τέσσερις σειρές (δωδεκάδες) κεραμικών πιάτων (από φαγεντιανή) του εργοστασίου Choisy-le-Roi, ενώ παράλληλα θα αξιοποιηθούν σε ποικίλες παραλλαγές από τα εργοστάσια πορσελάνης του Montereau και της Toulouse.

Slide

Βλέπουμε εδώ το ίδιο θέμα πως αναπαράγεται σε διαφορετικές εκδοχές, για παράδειγμα ο Κανάρης στο πυρπολικό του [Slide](#) και ο Σατωβριάνδος να προεδρεύει του φιλελληνικού κομιτάτου στο Παρίσι.

Slide

Η ποικιλία σε διακοσμητικούς συνδυασμούς, στην μπορντούρα, στο χρωματισμό και τα διακομητικά θέματα, δείχνει την επιτυχία και τη ζήτηση αυτών των διακοσμητικών και συγχρόνως χρηστικών αντικειμένων με φιλελληνικές παραστάσεις.

Slide

Το ίδιο θα συμβεί και στην διακοσμητική ωρολογοποιία.

Μεγάλου μεγέθους επιτραπέζια ωρολόγια, διακοσμούνται με μορφές ηρώων και σκηνές από την Ελληνική Επανάσταση.

Slide

Οι ανθρώπινες φιγούρες αποδίδουν ήρωες και θέματα από γνωστά μοτίβα της φιλελληνικής τέχνης, αναπαρηγμένα συνήθως προηγουμένως σε χαρακτηριστικά.

Slide

Η ποικιλία των θεμάτων και των διαφορετικών υλικών και τεχνικών, καθώς και το εύρος παραγωγής τέτοιων φιλελληνικών ρολογιών, που υπερβαίνει τα μέσα του 19^{ου} αιώνα, καθιστούν τη φιλελληνική εικονογραφία ευρέως αγαπητή.

Slide

Αναλόγως και σε πολλά και εξαιρετικής ποιότητας διακοσμητικά βάζα.

Slide

Σκηνές μάχης συνήθως επενδύουν το σώμα των αγγείων, κατά κανόνα στη μία πλευρά, ενώ η άλλη διακοσμείται χρωματικά ή με αφηρημένα μοτίβα.

Slide

Και πάλι, η ποικιλία και η ποιότητα των διακομητικών βάζων με φιλελληνικές παραστάσεις κατοχυρώνει μία μοναδική περίπτωση διάχυσης της σχετικής εικονογραφίας.

Slide

Με τέτοιου είδους καλλιτεχνήματα, η Ελλάδα είχε καταστεί οπωσδήποτε μόδα στην καθημερινή ζωή της Γαλλίας.

Slide

Ακόμη και στην ψυχαγωγία της γαλλικής οικογένειας και κοινωνίας εισχωρεί η Ελληνική Επανάσταση. Διάφορες εκδοχές του γνωστού «Παιχνιδιού της Χήνας» επενδύονται με φιγούρες των Ελλήνων επαναστατών, σε ολόκληρο το εύρος του 19^{ου} αιώνα.

Slide

Κυρίες και Κύριοι,

Η αποτύπωση του Φιλελληνισμού από τις εικαστικές τέχνες στη Γαλλία συνιστά την ευτυχέστερη εκδοχή του.

Η γαλλική φιλελληνική τέχνη – της οποίας λιγοστά, ελπίζω ενδεικτικά, δείγματα διατρέξαμε – είναι αυτή που κατά κύριο λόγο καθιέρωσε τη φιλελληνική εικονογραφία ευρύτερα, συγχρόνως κατοχύρωσε την εικόνα της επαναστατημένης Ελλάδας ευρύτερα στον ευρωπαϊκό πολιτισμό. Απέδωσε μάλιστα έργα όχι μόνον ιστορικής σημασίας αλλά και εν απολύτω μεγάλης καλλιτεχνικής αξίας.

Ο εικαστικός Φιλελληνισμός στη γαλλική εκδοχή του αποτελεί ένα μοναδικό φαινόμενο στην ιστορία της τέχνης, που έχει οπωσδήποτε απαθανάτισει, με τον πιο ελκυστικό τρόπο, την όντως «βαθιά σχέση μέσα στο χρόνο» Γαλλίας και Ελλάδας. Κι είμαστε εδώ για τη συνεχίσουμε!

Σας ευχαριστώ.